

УКРАЇНА

ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА

СЬОМЕ СКЛИКАННЯ

РІШЕННЯ

від 21 квітня 2016 року № 30-5/2016

м. Хмельницький

Про комплексну програму використання трирівневої моделі у профілактиці правопорушень серед неповнолітнього населення на території Хмельницької області на 2016 – 2020 роки

Розглянувши подання Хмельницької обласної державної адміністрації та керуючись пунктом 16 частини першої статті 43 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», обласна рада

ВИРІШИЛА:

1. Затвердити комплексну програму використання трирівневої моделі у профілактиці правопорушень серед неповнолітнього населення на території Хмельницької області на 2016 – 2020 роки (далі – Програма, додається).
2. Рекомендувати виконавцям заходів Програми забезпечити її реалізацію.
3. Рекомендувати Головному управлінню Національної поліції у Хмельницькій області здійснювати координацію виконання заходів, передбачених Програмою, та щорічно інформувати обласну раду про хід виконання Програми.
4. Рекомендувати районним державним адміністраціям, районним і міським (міст обласного значення) радам розробити відповідні місцеві програми.
5. Контроль за виконанням рішення покласти на постійну комісію обласної ради з питань законності, протидії корупції, регламенту, депутатської діяльності та місцевого самоврядування.

Голова ради

М. Загородний

ЗАТВЕРДЖЕНО
Рішення обласної ради
від 21 квітня 2016 року
№ 30-5/2016

КОМПЛЕКСНА ПРОГРАМА
використання трирівневої моделі у профілактиці правопорушень
серед неповнолітнього населення на території Хмельницької області
на 2016 – 2020 роки

Паспорт Програми

1	Ініціатор розроблення Програми	Головне управління Національної поліції у Хмельницькій області
2	Нормативно-правові документи	Закон України «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей», Закон України «Про Національну поліцію», Указ Президента України від 11.07.2005 №1086 «Про першочергові заходи щодо захисту прав дітей», Указ Президента України від 24.05.2011 №597/2011 «Про Концепцію розвитку кримінальної юстиції щодо неповнолітніх в Україні»
3	Розробник Програми	Відділ ювенальної превенції управління превентивної діяльності Головного управління Національної поліції в Хмельницькій області
4	Відповідальний виконавець Програми	Головне управління Національної поліції у Хмельницькій області
5	Учасники Програми	Територіальні органи поліції, кримінально-виконавча інспекція, центри зайнятості, служби у справах дітей, центри у справах сім'ї, дітей та молоді, відділи культури та туризму, відділи освіти, відділи охорони здоров'я райдержадміністрацій, виконкоми міських (міст обласного значення) рад, навчальні заклади, установи та організації області (за узгодженням)
6	Термін реалізації Програми	2016-2020 роки
7	Джерела фінансування Програми	Фінансування заходів, передбачених Програмою, не потребує виділення коштів з місцевих бюджетів.

1. Стан правопорушень серед дітей в області та основні проблемні питання

На сьогодні сучасна криміногенна ситуація в середовищі неповнолітніх досить складна і не стабільна. Разом з тим, організаційно-практичні заходи, вжиті місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування та правоохоронними органами з виконання вимог Президента України та Уряду, дали змогу в умовах складної економічної ситуації не допустити в області суттєвого загострення криміногенного становища у підлітковому середовищі.

Одним зі шляхів недопущення вчинення підлітками кримінально-карних діянь та адміністративних проступків є здійснення профілактики у підлітковому середовищі за трьома рівнями: первинним (коли мова іде про дітей та молодь загалом), вторинний та третинний (спрямовані на роботу зі специфічними видами перед- та посткримінальної поведінки). Саме завдяки цьому вдалося зменшити на 7,7% кількість адміністративних правопорушень, вчинених неповнолітніми особами (з 978 до 903). Як результат, вдалося не допустити зростання та у певній мірі досягти зниження питомої ваги підліткової злочинності у загальному масиві злочинів, які вчинено на території області (з 4,0% до 3,9%). Завдяки превентивній роботі по недопущенню скоєння злочинів підлітками у нетверезому стані у 2015 році ними скоєно тільки 5 кримінальних правопорушень у стані сп'яніння (у 2014 році – 7). Варто відмітити і ефективність роботи з підобліковим елементом: за рік підлітками, які перебувають на обліку у службі, скоєно 1 рецидивний злочин. Не допущено росту групової злочинності (підлітками вчинено 64 групових злочини як у 2014, так і у 2015 роках).

Виходячи з того, що причинами, які лежать в основі поширення злочинності за участю підлітків є важке матеріальне становище їх сімей, відсутність взаєморозуміння з батьками та однолітками, незайнятість, поширення таких негативних звичок як алкоголізм та тютюнопаління, асоціальний спосіб життя, за минулий рік проведено 1177 профілактичних рейдів по відвідуванню сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах; організовано та проведено 10 цільових профілактичних операцій, серед них «Канікули», «Літо», «Урок», під час яких задокументовано 125 фактів незаконного продажу підліткам алкогольних та тютюнових виробів недобросовісними підприємцями, до адміністративної відповідальності притягнуто 221 дорослого за доведення неповнолітньої особи до стану сп'яніння та задокументовано 50 фактів порушення правил перебування підлітків у розважальних закладах після 22.00 год., 768 батьків притягнуто до адміністративної відповідальності за неналежне виконання батьківських обов'язків.

Незважаючи на деяке уповільнення темпів росту підліткової злочинності, продовжує збільшуватися кількість таких злочинів, як крадіжки (з 106 до 131) та незаконні заволодіння транспортними засобами (з 12 до 14).

Паралельно збільшилася і кількість учнів, які стали причетними до скоєння злочинів (з 45 до 65) та підлітків, які ніде не працюють та не навчаються (з 11 до 15).

У 2015 році кількість правопорушень, вчинених дітьми, зросла на 8,3% (з 204 до 221). Разом з тим, існуюча практика роботи з дітьми-правопорушниками та законодавство України не дозволяють притягувати до відповідальності більшість неповнолітніх, що вчинили діяння, які можливо кваліфікувати як злочин. У переважній більшості випадків потерпілим, а також їхнім батькам відмовляють у відкритті кримінального провадження, якщо правопорушником виступає дитина. Це пов'язано з тим, що вік настання кримінальної відповідальності згідно з кримінальним законодавством становить 16 років (14 - для особливо тяжких злочинів). Водночас, загальною тенденцією є «омолодження» групи дітей-правопорушників. Упродовж 2015 року 32 дитини віком 14-15 років вдалися до скоєння злочинів та 21 – віком до 14 років.

Крім того, у випадках, де мова йде про викрадення майна на суму до 137 грн. 80 коп., батькам потерпілих дітей відмовляють у відкритті кримінального провадження, оскільки від 2009 року дрібна крадіжка в обсязі до 0,2 неоподаткованого мінімуму доходів громадян не вважається кримінальним правопорушенням.

З іншого боку діти, які перебувають на обліку в поліції або внутрішньошкільному обліку, часто не мають можливості отримати кваліфіковану допомогу, яка б дозволила усунути причини, що призвели до скоєння правопорушення. Це сприяє активному вчиненню дітьми повторних конфліктів або порушень дисципліни чи навіть закону.

Потребують активізації заходи щодо участі громади у попередженні правопорушень за участю підлітків, особливо у сільській місцевості, де представники державних та муніципальних служб першими дізнаються про критичну ситуацію та ризики в тій чи іншій сім'ї, потерпілим чи учасником яких може стати неповнолітня особа.

На сьогодні в області існує потреба у впровадженні нових підходів та методів до профілактики підліткової злочинності, у тому числі задля попередження вчинення повторних правопорушень. Запропонована програма дозволить запровадити в кожній територіальній громаді інноваційні соціальні послуги та об'єднати зусилля тих фахівців району, які працюють задля вирішення проблеми дитячих правопорушень.

Традиційні підходи до вирішення питання боротьби із неповнолітньою злочинністю не завжди дають позитивний результат. Одним із ефективних резервів покращання такого становища є попереджувальна (превентивна) робота через застосування відновного правосуддя при вирішенні справ про кримінальні правопорушення, учинені підлітками, впровадження трирівневої моделі профілактики правопорушень у дитячому середовищі, партнерство (а не дублювання функцій) між муніципальними, державними та недержавними

органами, у напрямі профілактики правопорушень у підлітковому середовищі, що, як доведено практикою, є найдієвішим і найгуманнішим засобом протидії злочинам, що скоюються неповнолітніми.

2. Мета Програми

Програму розроблено на основі та на виконання ч.2 ст.5 Закону України «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей», п.17 ч.1 ст. 23 Закону України «Про Національну поліцію», Указу Президента України від 11.07.2005 №1086/2005 «Про першочергові заходи щодо захисту прав дітей», Указу Президента України від 24.05.2011 №597/2011 «Про Концепцію розвитку кримінальної юстиції щодо неповнолітніх в Україні».

Головною метою реалізації програми є зниження рівня правопорушень та конфліктів, які вчиняються дітьми та молоддю, шляхом надання різноманітних соціальних та освітньо-профілактичних послуг; підвищення ефективності здійснення узгоджених заходів щодо профілактики правопорушень серед неповнолітнього населення та усунення причин, що зумовлюють учинення протиправних дій, а також налагодження партнерських відносин між працівниками органів різного рівня та громадою у протидії правопорушенням в підлітковому середовищі.

3. Завдання Програми

Програма передбачає загальні завдання, спрямовані на:

створення у Хмельницькій області комплексної системи профілактики підліткової злочинності, яка дозволяє об'єднати та скоординувати зусилля фахівців, залучених до вирішення проблеми;

активізацію громадськості та залучення її до побудови безпечного та мирного середовища для дітей;

підвищення рівня знань, вмінь та навичок щодо профілактики підліткової злочинності у фахівців, залучених до вирішення проблеми;

залучення обдарованих дітей та неформальних лідерів до профілактики правопорушень та зниження рівня конфліктів у закладах освіти;

сприяння формуванню у дитячому середовищі поваги та прийняття суспільних цінностей, що сприятиме формуванню соціально прийнятної, законослухняної поведінки та налаштуванню конструктивної соціальної взаємодії;

організацію для дітей та молоді, які скоїли правопорушення або перебувають у конфліктній ситуації, доступу до програм відновного правосуддя;

забезпечення надання інших видів соціальних послуг для суб'єктів соціальної роботи;

підвищення оперативності та якості реагування на заяви та повідомлення про вчинені підлітками правопорушення, удосконалення рівня взаємодії всіх зацікавлених служб, у тому числі з громадськістю у боротьбі з підлітковою злочинністю;

запровадження системи дієвого контролю за станом та результатами роботи з попередження і розкриття проступків за участю підлітків, у першу чергу, в сільській місцевості;

удосконалення роботи із соціальної адаптації неповнолітніх осіб, засуджених за вчинення кримінальних правопорушень;

забезпечення захисту законних інтересів неповнолітніх, зокрема захисту від жорстокого поводження, експлуатації, насильства, втягнення у злочинну діяльність, до вживання наркотиків, пияцтва та тютюнопаління;

удосконалення форм і методів профілактичної роботи з особами категорії ризику та усунення причин і умов, що можуть сприяти учиненню ними правопорушень.

Завдання первинного рівня профілактики:

- 1) сприяти формуванню в дитячому середовищі поваги до прийняття суспільних цінностей, що сприятиме формуванню соціально прийнятної, законослухняної поведінки та налаштуванню конструктивної соціальної взаємодії.
- 2) активізувати громадськість і залучити її (неурядові організації, ЗМІ тощо) до побудови безпечного та мирного середовища для дітей.

Завдання вторинного рівня профілактики:

- 1) формувати в дітей навички ненасильницького розв'язання конфліктів;
- 2) надавати послуги з первинного втручання та оцінювання потреб сімей, у яких діти виявляють девіантну поведінку, перенаправляючи такі родини до Шкільних служб порозуміння чи Центру підтримки і супроводу дітей у кризових життєвих обставинах або до інших служб, де їм нададуть кваліфіковані, доступні й достатні послуги, що допоможе родині (дитині) вийти з кризи;
- 3) активізувати та залучати громадськість, державні та муніципальні служби до надання дітям із девіантною поведінкою та їхнім родинам соціально-психологічної, реінтеграційної (та інших видів) підтримки;
- 4) забезпечувати доступ дітей із девіантною поведінкою, сімей групи ризику до потрібних ресурсів, складаючи мапу соціально-психологічних, юридичних та інших видів доступних у громаді послуг.

Завдання третинного рівня профілактики:

1) допомогти дітям усвідомити та взяти відповідальність за наслідки їхніх дій, виправити завдану ними шкоду; залучити членів громади до цього процесу для надання підтримки, сприяння реінтеграції таких дітей, що зменшує ризик повторного скоєння правопорушень;

2) активізувати та залучати громадськість (неурядові організації, ЗМІ тощо), державні та муніципальні служби до надання соціально-психологічної, реінтеграційної (та інших видів) підтримки дітям, які перебувають у конфлікті з законом, та їх родинам.

4. Очікувані результати

Виконання Програми дозволить стабілізувати оперативну обстановку в підлітковому середовищі, знизити рівень конфліктності серед дітей, сприятиме формуванню у дітей правосвідомої поведінки, підвищенню рівня загальної культури, створенню сприятливого соціально-психологічного клімату в закладах освіти, в середовищі громади, вихованню у дітей цінностей гуманізму та толерантності.

5. Фінансове забезпечення Програми

Фінансування заходів, передбачених Програмою, не потребує виділення коштів з місцевих бюджетів.

6. Заходи щодо виконання Програми

№ з/п	Перелік заходів Програми	Термін виконання заходу	Виконавці
1	<p style="text-align: center;">2</p> <p>Розглянути на сесіях районних (міських) рад питання щодо створення Координаційних рад в межах району (об'єднання територіальних громад) відповідно до аналізу соціальних та правових потреб та наявних соціально-психологічних, юридичних та інших видів доступних у громаді послуг, з числа найбільш кваліфікованих представників державних та муніципальних установ, недержавних та благодійних організацій, активу громади, головним завданням яких є розробка, затвердження та реалізація місцевої програми профілактики підліткової злочинності.</p>	3	4
2	Створити відповідно до потреб об'єднання територіальних громад (району) та рівня правопорушень у підлітковому середовищі на території обслуговування Шкільні служби порозуміння на базі декількох навчальних закладів чи в усіх школах конкретної громади.	1-ше півріччя 2016 року	Відділи освіти райдержадміністрації, виконкоми міських (міст обласного значення) рад, територіальні органи поліції
3	Створити робочі групи (Центри відновних практик), які адаптують моделі і програми профілактики. Прийняти відповідні місцеві програми. Залучити місцеві ЗМП до розв'язання завдань профілактики та інформування громадськості. Розглядати дані поліції та Шкільних служб порозуміння про стан криміногенної ситуації у громаді та ухвалювати рішення щодо потрібних профілактичних заходів.	1-ше півріччя 2016 року	Місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування, територіальні органи поліції

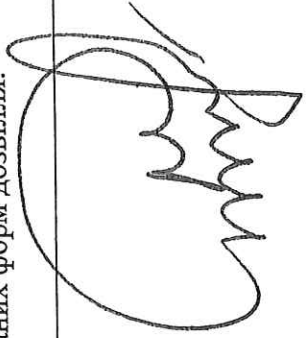
4	Здійснювати підготовку та навчання кваліфікованих спеціалістів із проведення медіацій, сімейних конференцій, «кіл» примирення, кабінетного правосуддя та шкільних конференцій.	2016-2020	Відділ ювенальної превенції УПД ГУНП в області із залученням Всеукраїнської фундації захисту прав дітей, Центр підтримки і супроводу дітей у кризових життєвих обставинах, Центри відновних практик
5	Виявляти правопорушників, вивчати особистість правопорушника, здійснювати оцінку «ризиків та потреб» правопорушника та придатність справи для програм відновного правосуддя, передавати справи медіаторам, Шкільним службам порозуміння, Центрам відновних практик, Центру підтримки і супроводу дітей у кризових життєвих обставинах.	2016-2020	Територіальні органи поліції, Шкільні служби порозуміння, Центри відновних практик, Центр підтримки і супроводу дітей у кризових життєвих обставинах
6	Виявляти кризові сім'ї (девіантна, злочинна поведінка дітей) та доводити інформацію про них до відома Центрів відновних практик	2016- 2020	Служби у справах дітей райдержадміністрацій, територіальні органи поліції, Центри відновних практик
7	Аналізувати наявну криміногенну ситуацію, її ймовірні причини та доповідати (ставити завдання) на засіданні координаційної ради. Розробити мапу соціальних служб регіону.	2016-2020	Територіальні органи поліції, координаційні ради
8	Надавати послуги: соціально-педагогічні (у формі групового навчання, групових та індивідуальних консультацій для учнів старших класів та фахівців закладів освіти, відповідальних за профілактику підліткової злочинності), проведення програм відновного правосуддя (попередніх зустрічей для правопорушників та потерпілих, спільних зустрічей для сторін конфлікту); соціально-психологічні (індивідуальне та групове консультування дітей та молоді, що перебувають у конфлікті з законом, а також їхніх батьків, інших суб'єктів соціальної роботи); інформаційні.	2016-2020	Відділи освіти райдержадміністрацій, виконкоми міських (міст обласного значення) рад, Центри відновних практик

9	<p>Здійснювати первинну профілактику.</p> <p>Діяльність учнів-медіаторів (методика «рівний-рівному»): проведення «кіл» для учнів 5-11 класів (процедура побудови безпечного середовища, що базується на відновному підході); проведення тренінгів програми розвитку життєвих навичок для учнів 5-11 класів.</p>	2016-2020	<p>Відділи освіти райдержадміністрацій, виконкоми міських (міст обласного значення) рад, соціальні педагоги шкіл, старшокласники, які мають знання та навички проводити медіації та тренінги та поділяють цінності відновного підходу, територіальні органи поліції</p>
10	<p>Здійснювати вторинну профілактику.</p> <p>Діяльність учнів-медіаторів (методика «рівний-рівному»): проведення медіацій (процедура розв'язання конфліктів, що базується на відновному підході) для учнів 5-11 класів, у яких виникла конфліктна ситуація; проведення «кіл» розв'язання конфліктів для учнів 5-11 класів; проведення тренінгів програми розвитку життєвих навичок для учнів 5-11 класів, які виявляють девіантну поведінку.</p> <p>Діяльність координатора Шкільної служби порозуміння: координація діяльності учнів-медіаторів; проведення «кіл» та медіацій у складних випадках; консультування батьків, діти яких виявляють девіантну поведінку.</p>	2016-2020	<p>Відділи освіти райдержадміністрацій, виконкоми міських (міст обласного значення) рад, координатори Шкільних служб порозуміння соціальні педагоги шкіл, територіальні органи поліції</p>
11	<p>Здійснювати третинну профілактику.</p> <p>Діяльність учнів-медіаторів (методика «рівний-рівному»): проведення «кіл» підтримки із залученням дітей, що перебувають у конфлікті із законом.</p> <p>Діяльність координатора Шкільної служби порозуміння: консультування дітей, які перебувають у конфлікті із законом; Проведення «кіл», тренінгів програми розвитку життєвих навичок для дітей, які перебувають у конфлікті із законом; консультування батьків, діти яких виявляють деліквентну поведінку.</p>	2016-2020	<p>Відділи освіти райдержадміністрацій, виконкоми міських (міст обласного значення) рад, координатори Шкільних служб порозуміння соціальні педагоги шкіл, територіальні органи поліції</p>
12	<p>Надавати пропозиції до Координаційних рад щодо розроблення відповідних рішень для усунення причин криміногенної ситуації на підставі даних поліції та власного аналізу стану правопорушень, вчинених дітьми у громаді</p>	2016-2020	<p>Центри відновних практик у громаді</p>

13	Розглядати справи, що надійшли з поліції, та приймати рішення щодо конкретних профілактичних заходів у кожному випадку правопорушення по результатах комплексного первинного оцінювання та із врахуванням інтересів дитини	2016-2020	Центри відновних практик у громаді
14	Організувати впровадження відновних практик у громаді (програми відновного правосуддя, сімейні групові наради, «кола» правосуддя), залучення ключових фахівців із державних організацій та органів, недержавних організацій до участі в програмах	2016-2020	Центри відновних практик у громаді, територіальні органи поліції, кримінально-виконавча інспекція, служба у справах дітей, органи управління освітою, Центри у справах сім'ї, дітей та молоді, відділи охорони здоров'я райдержадміністрацій
15	Надавати соціальні послуги учасникам програми відновного правосуддя, опіка випадком	2016-2020	Центри відновних практик у громаді, служба у справах дітей, органи освіти, Центри зайнятості, центри у справах сім'ї, дітей та молоді, відділи охорони здоров'я райдержадміністрацій
16	Інформувати громади (фахівців, потенційних учасників програм відновного правосуддя та інших членів громади) про відновний підхід та можливість цих програм	2016-2020	Центри відновних практик у громаді
17	Надавати кожному неповнолітньому учаснику програми відновного правосуддя, який потребує додаткової підтримки, інтенсивний соціальний супровід, послуги із представництва інтересів, консультування та інші послуги із соціальної реабілітації	2016-2020	Служби у справах дітей, центри зайнятості, відділи у справах сім'ї, дітей та молоді, відділи охорони здоров'я райдержадміністрацій, виконкоми міських (міст обласного значення) рад
18	Ініціювати громадські слухання, круглі столи з метою інформування, обміну ідеями, залучати представників громади до рейдів, інших профілактичних заходів.	2016-2020	Територіальні органи поліції

19	Проводити профілактичні заходи правопросвітницького характеру у навчальних закладах (бесіди, вікторини, брейн-ринги тощо), брали у них участь та здійснювати інспектування шкіл	2016-2020	Територіальні органи поліції, кримінально-виконавча інспекція, відділи освіти, охорони здоров'я райдержадміністрацій, виконкоми міських (міст обласного значення) рад
20	Проводити програми раннього впливу для підлітків з «раннім ступенем криміналізації», які включають роботу з батьками підлітків, їх орієнтацію на утримання дітей від вчинення правопорушень; проведення програм диверсій для підлітків (відволікання підлітка від вчинення протиправних дій шляхом залучення до суспільно-корисної праці, профорієнтаційних занять), що мають обвинувачення, а також досудових програм. Працювати за зверненнями адміністрацій шкіл та шкільних рад.	2016-2020	Територіальні органи поліції, кримінально-виконавча інспекція, центри зайнятості, відділи у справах сім'ї, дітей та молоді райдержадміністрацій, виконкоми міських (міст обласного значення) рад
21	Проводити презентації та підготовку школярів-медіаторів, які після успішного навчання самі могли б виступати посередниками у процесах вирішення конфліктів між своїми однолітками. Поширення матеріалів про шкільні служби порозуміння серед учнів шкіл та їх батьків	2016-2020	Відділи освіти райдержадміністрацій, виконкоми міських (міст обласного значення) рад
22	Проводити індивідуально-профілактичну роботу з дітьми, що перебувають на профілактичних обліках.	2016-2020	Територіальні органи поліції, кримінально-виконавча інспекція, відділи у справах сім'ї, дітей та молоді райдержадміністрацій
23	Проводити перевірки умов проживання та дотримання прав дітей, що схильні до бродяжництва, систематичного пропуску занять у школі, вихованців інтернатних закладів, та із сімей, де батьки перебувають на роботі за кордоном.	2016-2020	Служби у справах дітей, відділи у справах сім'ї, дітей та молоді райдержадміністрацій, адміністрації навчальних закладів, територіальні органи поліції
24	Вивчати та аналізувати зайнятість дітей в позаурочний час (на території обслуговування), випукати можливості щодо організації роботи позашкільних закладів, залучати дітей до організованих форм дозвілля.	2016-2020	Відділи освіти, молоді та спорту, райдержадміністрацій, виконкоми міських (міст обласного значення) рад

Т.в.о. начальника ГУНП
в Хмельницькій області

М.О. Семенишин